

Звіт

за результатами дослідження

**в рамках активності 1.6 Побудова швидкокомтованих
збірних будинків проекту NiN Home**

Квітень 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	3
МЕТОДОЛОГІЯ	4
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
РЕЗЮМЕ	7
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
БЛОК 1. ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ ІЗ ТИМЧАСОВИМ ЖИТЛОМ	10
1.1 ПЕРЕДУМОВИ ПОТРЕБ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ: РУЙНУВАННЯ, СПРИЧИНЕНІ ВІЙНОЮ	10
1.2 ПРАКТИКИ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ	12
1.3 ОЦІНКА ПОТОЧНИХ УМОВ ПРОЖИВАННЯ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ	17
1.4 ПЛАНИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ	19
БЛОК 2. ПОТРЕБИ ТА ОЧІКУВАННЯ ЛЮДЕЙ, ЖИТЛО ЯКИХ НЕ ПРИДАТНЕ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ	22
БЛОК 3. ШВИДКОМОНТОВАНІ ЗБІРНІ БУДИНКИ: СТАВЛЕННЯ ЦІЛЬОВОЇ ГРУПИ, ПЕРЕВАГИ І ОБМЕЖЕННЯ	26

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

скорочення	пояснення
БФ	Благодійний фонд
ГІ	Глибинне інтерв'ю
ГО	Громадська організація
ж	Жінка
Мал.	Малюнок
НуО	Неурядові організації
ОМС	Органи місцевого самоврядування
Табл.	Таблиця
ч	Чоловік

МЕТОДОЛОГІЯ

Мета дослідження - оцінка доцільності будівництва швидкокомтованих збірних будинків для людей, які постраждали від війни.

Цільовими аудиторіями дослідження є:

- Місцева влада;
- Населення, житло яких непридатне для проживання через військові дії.

Локації дослідження:

- Київська область (Карітас Київ)
- Харківська область (Карітас Харків)

Збір даних

Метод збору даних –анкетування та глибинні інтерв'ю (ГІ).

Глибинні інтерв'ю

Локація	Організація, яку представляє інформант	Посада
Карітас Київ	Великодимерська селищна рада	Сільський голова
	Іванківська селищна рада	Заступник голови
	Старосалтівська селищна рада	Начальник загального відділу
Карітас Харків	Вільхівська сільська військова адміністрація	Заступник голови. Помічник першого заступника
	Русько-Лозівська сільська рада	Староста Русько-Лозівського старостинського округу

Анкетування

Масив даних складається з відповідей 81 респондента, кожен з яких має у власності / співвласності житло у вигляді приватного будинку, який зазнав руйнувань через військові дії.

Структура опитаних у розрізі локацій

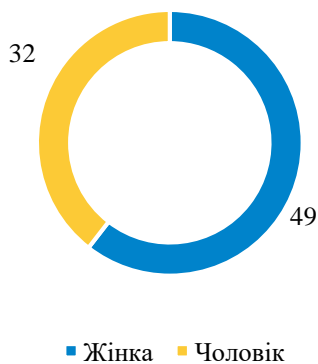
	Кількість респондентів
Карітас Київ	30
Карітас Харків	51
ВСЬОГО	81

Структура опитаних у розрізі типу населеного пункту проживання

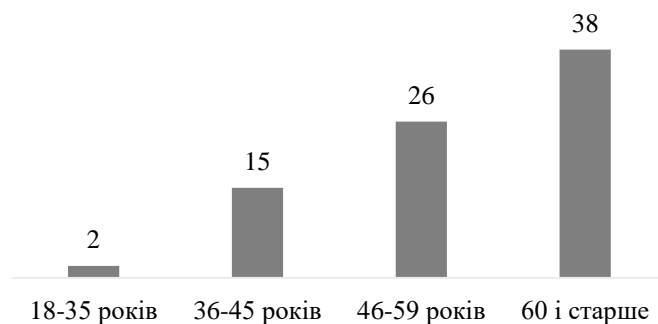
	Кількість респондентів
Місто	13
Смт / село	68
ВСЬОГО	81

Соціальний портрет опитаних

Стать (у частотах)

Вік (у частотах)

Категорії вразливості (у частотах, можливо декілька варіантів відповіді)

Категорія вразливості	Кількість респондентів
Одинокі сім'ї 60+	36
Сім'ї з дітьми 3-18 років	13
Особа з інвалідністю	10
Сім'ї, які очолюються (утримуються) жінками	2
Сім'ї з дітьми до 3 років	1
Постраждалі домогосподарства, які не відносяться до перелічених вразливих верств населення	45

Кількість членів сім'ї (у частотах, включаючи бенефіціара)

Кількість членів сім'ї	Кількість респондентів
1	16
2	29
3	12
4	10
5 і більше	14
ВСЬОГО	81

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Екстраполяція результатів. Результати даного дослідження не можуть бути екстрапольовані на всіх осіб, житло яких постраждало від війни. Респондентами опитування виступали бенефіціари Карітас, а інтерв'юерами – співробітники Карітас. Це може накладати певну специфіку на свободу вираження думок інформантів, в тому числі, збільшувати вірогідність соціально схвалюваних відповідей.

Особливості інтерпретації результатів. У даному звіті масив даних опитування складає 81 відповідь респондентів, але для зручності сприйняття інформації дані подані у відсотках там, де це можливо. Дані у розрізі віку, локацій та інших показників наведені для ілюстрації, і не можуть бути використані для обґрунтування наявності або відсутності кореляції параметрів через розмір вибірки.

РЕЗЮМЕ

93% опитаних не мають навіть однієї придатної для проживання кімнати у будинку. При цьому, майже 2/3 респондентів самостійно шукали тимчасове житло, а 35% - проживають у помешканні, яке було їм надано неурядовими організаціями (ГО/БФ), родичі / знайомі / друзі чи місцева влада.

52% бенефіціарів почуваються у тимчасовому житлі добре.

Незалежно від того, яким чином бенефіціари знайшли тимчасове житло, у якому мешкають зараз:

- 66% вважають його розташованим у зручному місці,
- 64% задоволені умовами проживання,
- 63% задоволені комфортністю приміщення,
- 47% вважають його безпечним.

Своїми силами готові відновлювати зруйноване житло 4% бенефіціарів, тоді як розраховують на допомогу у вирішенні цього питання 59% опитаних. Найбільше респонденти сподіваються на підтримку з боку міжнародних програм допомоги (53%), тоді як підтримкою центральної і місцевої влади планують заручитися 48% і 40% відповідно. При цьому, 63% бенефіціарів вже звертались за отриманням допомоги. Як правило, це було звернення до місцевої влади для складання акту пошкодження майна та реєстрація на цільову допомогу від органів місцевого самоврядування та/або партнерських програм. Варто зазначити, що жоден бенефіціар не отримав допомоги у необхідному йому обсязі. Найбільш поширені формати допомоги – ліквідація завалів та надання будівельних матеріалів.

Основними критеріями, яким має відповідати тимчасове житло, на думку бенефіціарів, є наступні:

1. забезпечене комунікаціями – електрифіковане, має водопостачання тощо;
2. придатне для проживання, тобто, облаштоване меблями і всім необхідним для приготування їжі та відпочинку;
3. тепле;
4. комфортне;
5. безпечне.

Для більшості (83%) важливо, аби тимчасове житло було розташовано поруч зі зруйнованим будинком. Це потрібно з наступних причин:

- мати можливість брати участь / контролювати відновлення будинку;
- для догляду за землею /городом / садом;
- психологічний комфорт – це рідне місце;
- зручне місце розташування (близько до роботи).

2/3 опитаних надали б перевагу грошовому гранту на відбудову власного помешкання, аніж скористалися б можливістю бути забезпеченими тимчасовим комфортним житлом з подальшим отриманням його у право власності.

Аргументи на користь грошового гранту на відбудову такі:

- важливо відбудувати свій дім якомога скоріше;
- без гранту не зможуть відновити своє житло;
- мають тимчасове місце проживання;
- не хочуть жити у модульних будинках.

Варіант проживання у комфортному тимчасовому житлі, яке б у подальшому стало їх власністю, обрали б для себе 32% опитаних. Бенефіціари пояснюють свою позицію таким чином:

- немає сил / грошей / можливостей відновити своє житло;
- дах над головою потрібен зараз.

69% опитаних позитивно ставляться до модульних будинків як до варіанту тимчасового житла, а себе можуть уявити у такому помешканні 59% бенефіціарів. Позитивне ставлення спирається на такі позиції:

- як тимчасовий варіант - це краще, ніж жити на вулиці / в орендованому / у родичів;
- мають досвід проживання чи бачили / відвідували модульні;
- підходить для людей похилого віку.

Негативне ставлення ґрунтується на думках про те, що:

- модульні будинки – холодні;
- модульні будинки – не комфортні;
- хто отримає модульний будинок – не зможе отримати допомогу на відновлення власного житла;
- нічого немає постійнішого за тимчасове.

Окрім того, на Київщині і Харківщині вже є кейси, пов'язані із модульними будинками. Реалізовані проекти, про які згадували інформанти, мали суттєві недоліки, які впливали на комфорт мешканців тимчасового житла. Респонденти зазначали відсутність внутрішнього облаштування / умеблювання будинку, потреба під'єднати комунікації, в тому числі, електрику за рахунок бенефіціара тощо. Обізнаність про такі нюанси сприяє упередженому ставленню до майбутніх проектів і створює недовірливий фон до модульних будинків, як варіанту тимчасового помешкання.

48% бенефіціарів можуть назвати модульні будинки гідним житлом, 24% з ними не погоджуються у цьому, тоді як майже третина опитаних (28%) не може визначитись із своєю позицією. Ті, хто вважає модульні будинки гідним житлом, пояснюють це через такі аргументи:

- це краще, ніж нічого;
- гідне, але за певних умов, наприклад, облаштовані, американського типу (дерев'яні, а не залізні), якісно побудовані, просторі, встановлені на власному подвір'ї тощо;
- краще, ніж жити у комунальних закладах / в родичів.

Контраргументами є такі твердження:

- модульні будинки - холодні, затісні і не комфортні;
- модульний будинок не замінить справжнього;
- бо це житло для тимчасового проживання;
- вважають, що для їхньої родини це не підходить (багатодітні родини, пенсіонери, важкохворі люди, в тому числі, мало мобільні тощо).

Caritas
Austria

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

БЛОК 1. ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ ІЗ ТИМЧАСОВИМ ЖИТЛОМ

У даному розділі описано передумови виникнення потреб у тимчасовому житлі, поточні практики задоволення цих потреб, зокрема, надано оцінку поточних умов проживання, а також плани респондентів щодо відновлення власного житла.

1.1 ПЕРЕДУМОВИ ПОТРЕБ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ: РУЙНУВАННЯ, СПРИЧИНЕНІ ВІЙНОЮ

Громади Київщини та Харківщини зазнали значних руйнувань житлової та комунальної інфраструктури внаслідок військових дій. Як зазначають представники органів місцевого самоврядування в рамках глибинних інтерв'ю, окремі населені пункти мають 80-85% зруйнованого житлового фонду.

*«Наша громада значно постраждала. З 81 населеного пункту, що входить до складу територіальної громади, пошкоджені об'єкти на території 47 населених пунктів. Загалом у нас є 2 447 станом на сьогоднішній день пошкоджених об'єктів, з яких на житловий фонд припадає понад 2000... легкі пошкодження отримало 1612 житлових об'єктів. Капітальні, тобто 2 категорії руйнувань - це 158 житлових об'єктів і 480 житлових об'єктів – це повне руйнування»
(ГІ_Іванківська селищна рада_Карітас Київ)*

*«...зруйновано в громаді 2 343 об'єкти, з яких 2 183 будинки житлового приватного сектору, з яких 222 будинки зруйновано повністю, 478 потребують капітального ремонту, 1483 будинки потребують поточного ремонту...»
(ГІ_Великодимерська селищна рада_Карітас Київ)*

*«...в результаті агресії російської федерації наше селище, Старий Салтів, постраждало, якщо брати житловий сектор, то майже на 80 %. Це від повного руйнування до часткового: дах, вікна та інше...»
(ГІ_Старосалтівська селищна рада_Карітас Харків)*

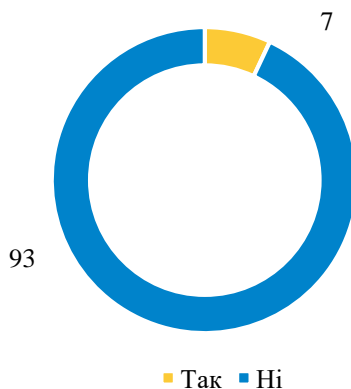
*«В нашій громаді 16 населених пунктів, більша половина населених пунктів була під окупацією. Приблизно 65 процентів зруйновано, більша частина - зруйновано повністю, люди потребують житло. Було б житло, люди б повертались додому. Верталися б з Європи та інших країн. У селищі Курузівка, мабуть, 85 % житлового фонду або повністю знищено, або потребує капітального ремонту.»
(ГІ_Вільхівська сільська військова адміністрація_Карітас Харків)*

На рівні окремих домогосподарств, представники яких потрапили у вибірку, руйнування є значними. 93% зазначають, що у їхньому будинку немає навіть однієї кімнати, придатної для проживання. В залежності від типу комунікацій, повністю зруйнованими вони є у 94-98% респондентів. А елементи конструкцій будівлі, такі, як опорні стіни, інші стіни, дах зруйновані щонайменше у $\frac{3}{4}$ бенефіціарів.

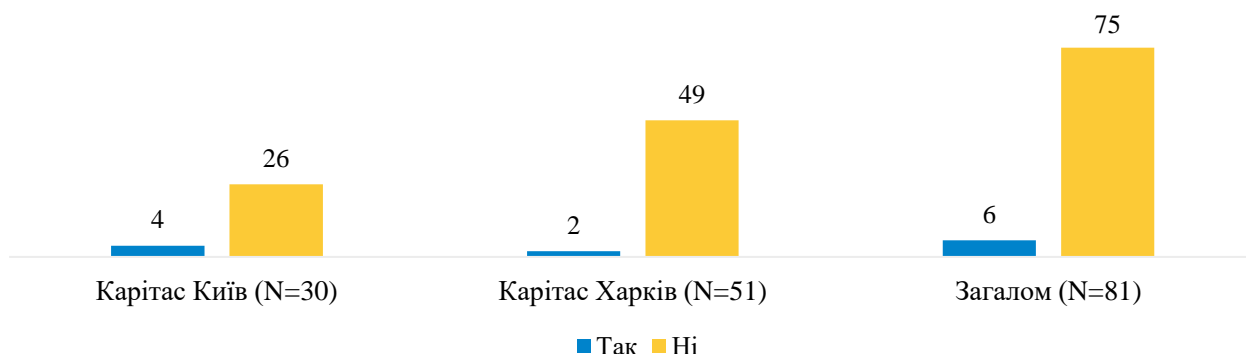
Табл. 1. Яких саме руйнувань зазнало Ваше житло? (N=81, один варіант відповіді у кожному рядку, у%)

Параметр	Пошкоджено	Повністю зруйновано	Важко відповісти / не застосовується
Вікна	1	99	-
Дах	6	94	-
Опорні стіни	25	75	-
Інші стіни	21	79	-
Підвал	10	82	8
Система водопостачання	2	98	-
Електрокомунікації (світло)	5	94	1
Газопостачання	4	95	1
Опалювальна система	4	95	1

Мал. 1 Чи є у Вашому будинку принаймні одна кімната, придатна для проживання? (N=81, у %)

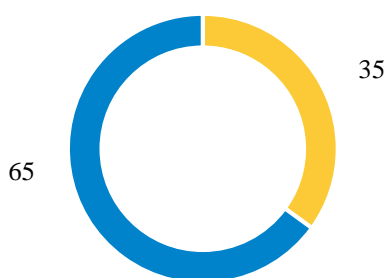
Мал. 2. Відповідь на питання «Чи є у Вашому будинку принаймні одна кімната, придатна для проживання?» у розрізі локацій (у частотах)

1.2 ПРАКТИКИ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ

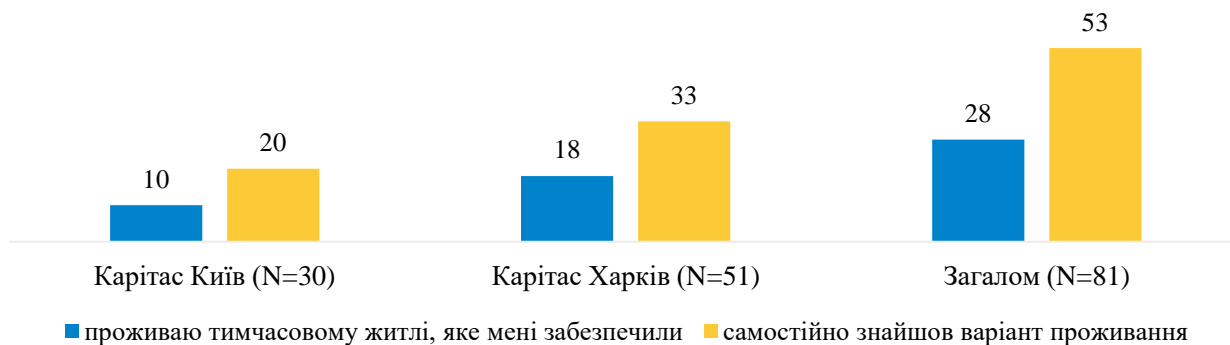
Більшість опитаних (65%) самостійно вирішували проблему тимчасового розташування після того, як їхнє помешкання було зруйноване. Серед 28 бенефіціарів, які отримали допомогу у розселенні, половина отримала її від НуО, 10 – від родичів / друзів / знайомих і 4 – від місцевої влади.

Мал. 3. Як ви вирішили ситуацію з проживанням на час, поки ваше житло не відновлено? (N=81, у %)

- проживаю тимчасовому житлі, яке мені забезпечили
- самостійно знайшов варіант проживання

Мал. 4. Відповідь на питання «Як ви вирішили ситуацію з проживанням на час, поки ваше житло не відновлено?» у розрізі локацій (у частотах)

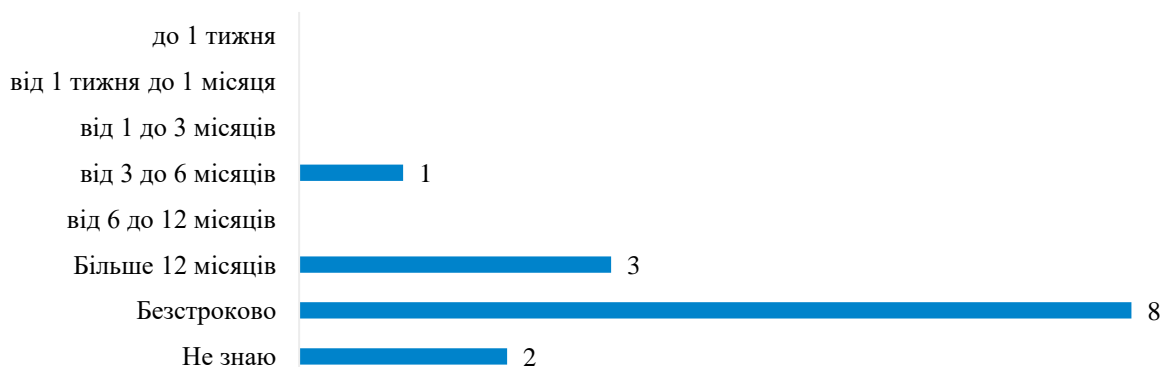
Мал. 5. Уточніть, будь ласка, хто саме надав Вам допомогу у тимчасовому житлі? (N=28, у частотах)

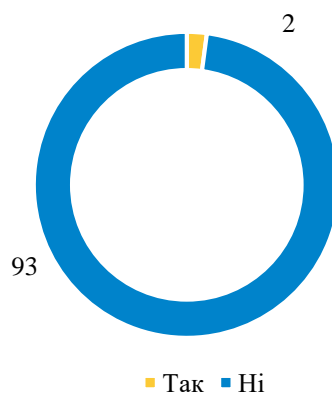
Деталізація: [громадські організації / благодійні фонди тощо](#)

Серед тих, хто отримав допомогу у тимчасовому житлі від НуО, 9 бенефіціарів з Київщини і 5 з Харківщини.

Мал. 6. Уточніть, будь ласка, на який термін вас забезпечили громадські організації / благодійні фонди тощо тимчасовим житлом? (N=14, у частотах)

Мал. 7. Скажіть, будь ласка, з Вас здійснюють/здіймали орендну плату громадські організації / благодійні фонди тощо за проживання у тимчасовому житлі? (N=14, у частотах)

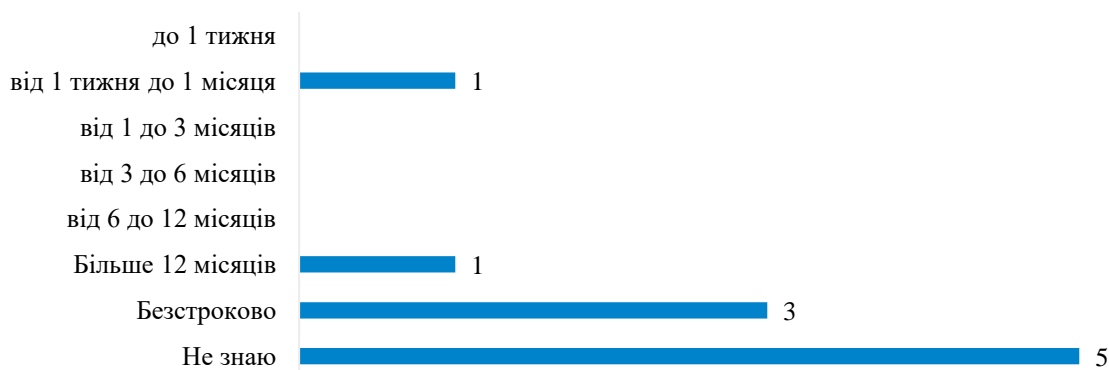
Деталізація за вартістю оренди серед тих, хто обрав варіант відповіді «так» на попереднє запитання (N=2):

- 700 грн
- 3000 грн

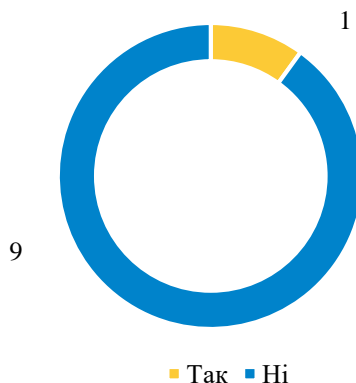
Деталізація: **родичі / друзі / знайомі**

Серед тих, хто отримав допомогу у тимчасовому житлі від родичів / друзів / знайомих, 9 бенефіціарів з Харківщини і 1 з Київщини.

Мал. 8. Уточніть, будь ласка, на який термін вас забезпечили **родичі / друзі / знайомі тимчасовим житлом? (N=10, у частотах)**

Мал. 9. Скажіть, будь ласка, з Вас здійснюють/здіймали орендну плату **родичі / друзі / знайомі за проживання у тимчасовому житлі? (N=10, у частотах)**

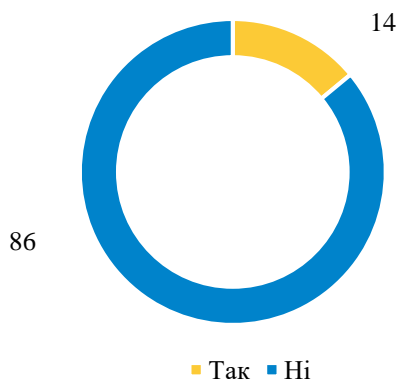
Деталізація за вартістю оренди серед тих, хто обрав варіант відповіді «так» на попереднє запитання (N=1):

- 2500 грн

4 бенефіціарів зазначили, що тимчасовим житлом їх забезпечила **місцева влада**. При цьому, вони відзначають, що допомога була безкоштовною і на невизначений термін.

«В першу чергу, на території громади встановлені 2 модульні містечка, тобто люди які взагалі залишилися без даху над можуть розміщуватися в комфортабельних кімнатах... Наприклад, у нас в Іванкові модульне містечко розраховане на 22 кімнати, а в Кухарях на 44 кімнати... місяць назад в Іванкові це було 17 людей, а в Кухарях там, 54 людини. Тобто в першу чергу людям надається дах над головою... Порахуємо... 22 кімнати, в кімнаті 4 ліжка, це 88 в один, і 176 в Кухарях. Тобто, здатні забезпечити такими місцями 264 особи, що складає 0.89% від загальної кількості людей в громаді»
(ГІ Іванківська селищна рада Карітас Київ)

Мал. 10. Чи отримували ви грошову допомогу на оренду житла? (N=81, у %)

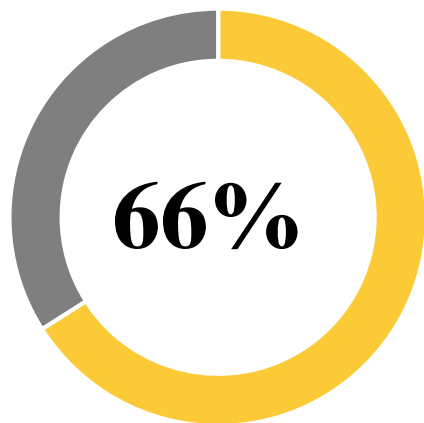
Серед тих, хто отримував грошову допомогу на оренду житла (N=11):

- 8 осіб – отримували її від громадських організацій / благодійних фондів тощо;
- 3 осіб – від родичів, друзів чи знайомих.

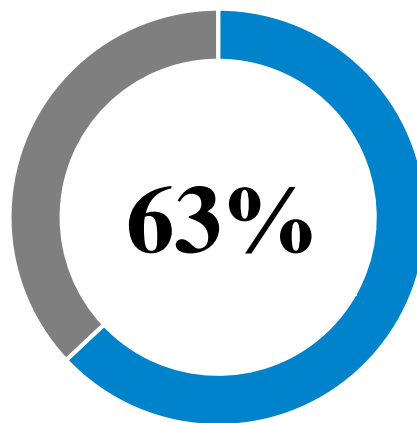
1.3 ОЦІНКА ПОТОЧНИХ УМОВ ПРОЖИВАННЯ У ТИМЧАСОВОМУ ЖИТЛІ

Поточними умовами проживання, в залежності від параметру оцінки, задоволені від 47% до 66%. Найбільше невдоволення викликає параметр «безпе́чність» - 53% респондентів повністю або скоріше не задоволені умовами безпеки тимчасового помешкання.

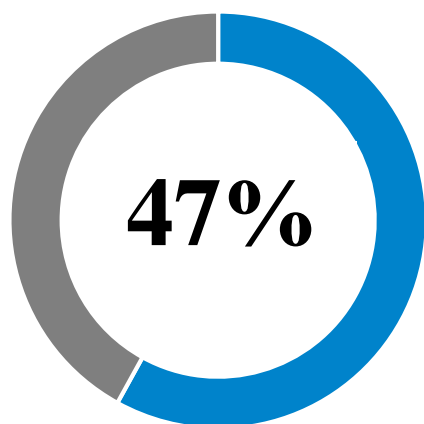
Мал. 11. Рівень задоволеності поточними умовами проживання (за варіантами відповіді «повністю задоволений» чи «скоріше задоволений» на питання «Як би ви оцінили свої поточні умови проживання?», N=81, у %)

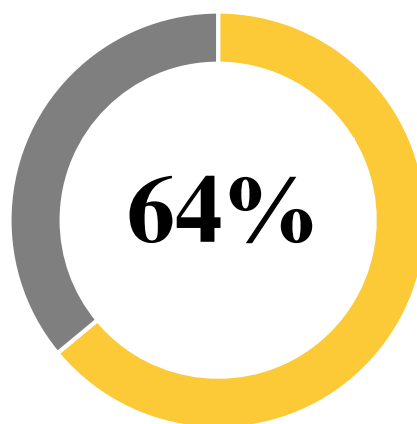
Зручність місця розташування

Комфортність приміщення

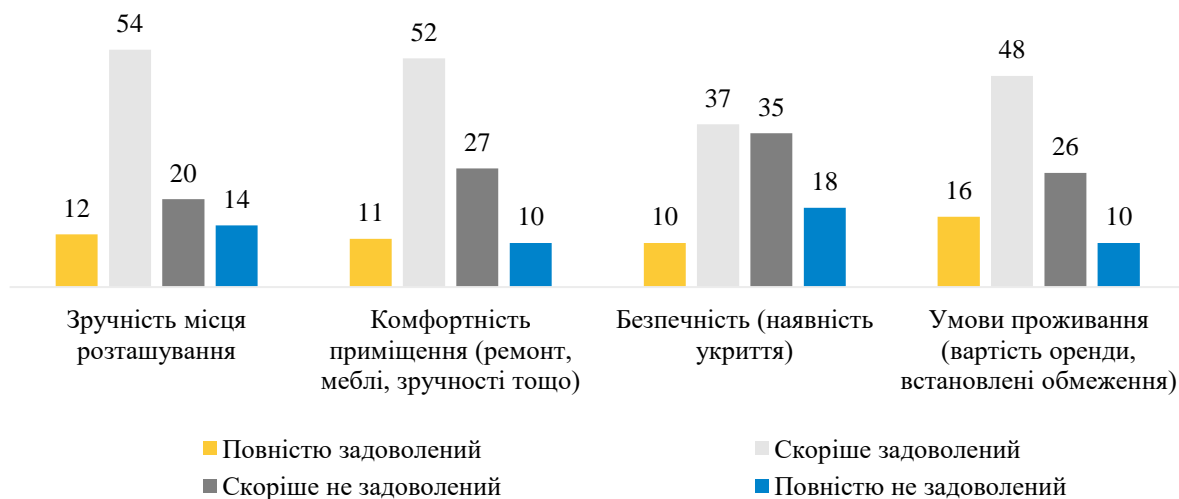

Безпе́чність

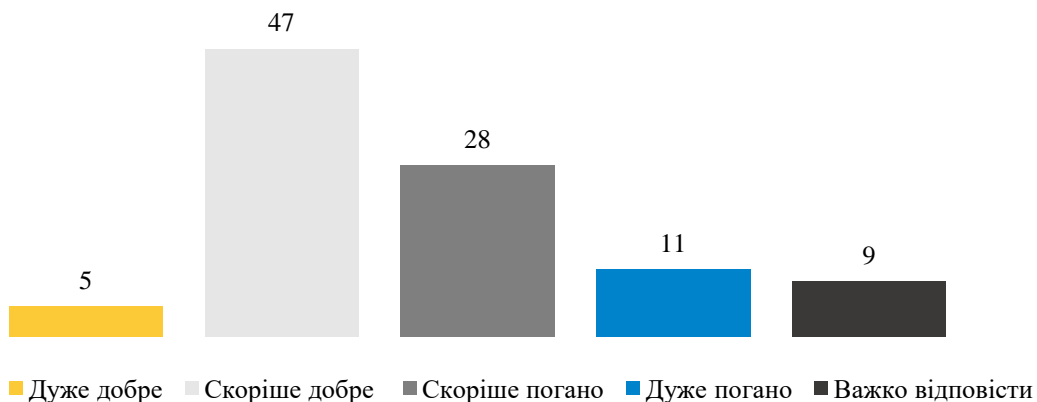
Умови проживання

Мал. 12. Як би ви оцінили свої поточні умови проживання? (N=81, у %)

52% бенефіціарів почуваються у тимчасовому помешканні добре, а кожному десятому опитаному (11%) там дуже погано.

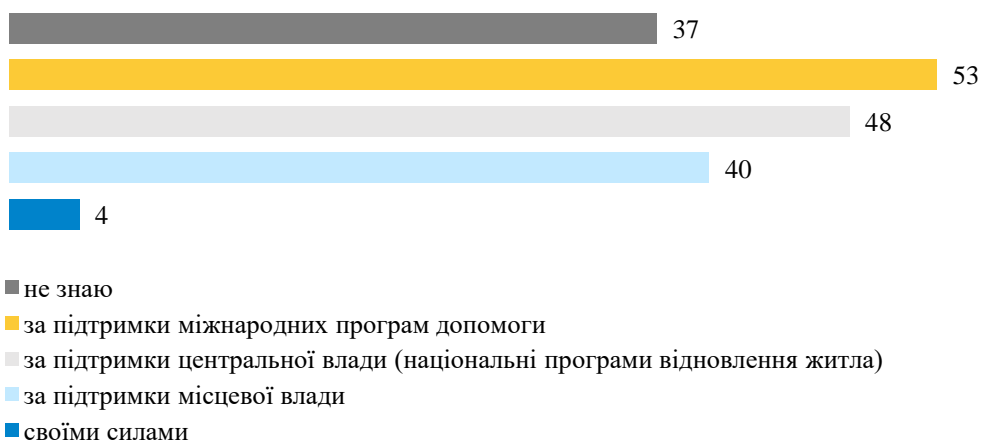
Мал. 13. Скажіть, будь ласка, як Ви почуваетесь у тимчасовому житлі? (N=81, у %)

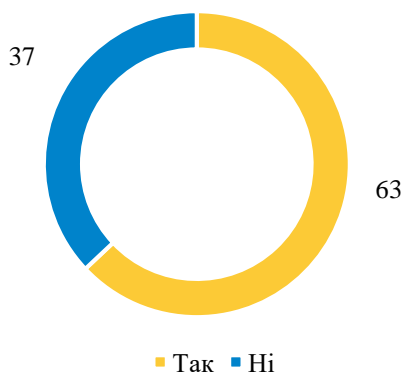
1.4 ПЛАНИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ

Відновити житло своїми силами здатен кожен двадцятий опитаний (4%), тоді як переважна більшість (59%) потребують допомоги у цьому. Основні сподівання бенефіціари покладають на підтримку з боку міжнародних програм (53%), тоді як на допомогу центральної і місцевої влади розраховують 48% і 40% відповідно. При цьому, більше третини (37%) тих, хто стикнувся з руйнуваннями житла, ще не розуміють як саме будуть відновлювати своє помешкання.

Мал. 14. Скажіть, будь ласка, як ви плануєте відновити житло? ($N=81$, у %, можливо декілька варіантів відповіді)

Мал. 15. Ви звертались по допомогу для відновлення житла? ($N=81$, у %)

Респондентам, які мають досвід звернення по допомогу для відновлення житла ($N=51$), було поставлено питання *«Розкажіть, будь ласка, куди саме звертались і який результат»*. В рамках даного дослідження висвітлення алгоритмів дій при зверненнях по допомогу і відстеження їх результативності не є фокусом уваги, тому наведений далі опис є ілюстративний, і базується на відповідях респондентів при анкетуванні, без можливості уточнити / зондувати подробиці. Для даної мети рекомендовано використовувати метод глибинних інтерв'ю в рамках окремого дослідження.

Отже, основною інституцією для звернень по допомогу є органи місцевої влади. Вони складають акт пошкодження (за участі поліції), надають допомогу в рамках місцевих програм підтримки (якщо такі передбачені) і можуть бути посередником між бенефіціарам і організаціями, які надають допомогу.

«Завдання селищної ради, в першу чергу, обстежити всі житлові будинки, які були пошкоджені... людина, яка отримала пошкодження, вона звертається до селищної ради із заявою... і наше завдання головне, саме перше – це зафіксувати пошкодження, склавши акт первинного обстеження... в акті зазначено, пошкоджено вікна або загальна площа, або кількість штук... пошкоджений дах – там така площа або кількість шиферин... приїжджає експерт і ходять по житловим будинкам, і проводять обстеження фіксуючи те, що можна, те що побачили...»
(ГП Іванківська селищна рада Карітас Київ)

«До місцевої влади (прим. – звертались), сказали, що записали мене на якусь програму. Дали 25 листів OSB»
(ч, Мала Рогань)

«Місцева влада, поліція, склали акт пошкодження»
(ж, Старий Салтів)

Втім, частою ситуацією є неможливість надати допомогу, принаймні, до закінчення війни.

«Сільська рада, сказали чекати закінчення війни»
(ж, Мощун)

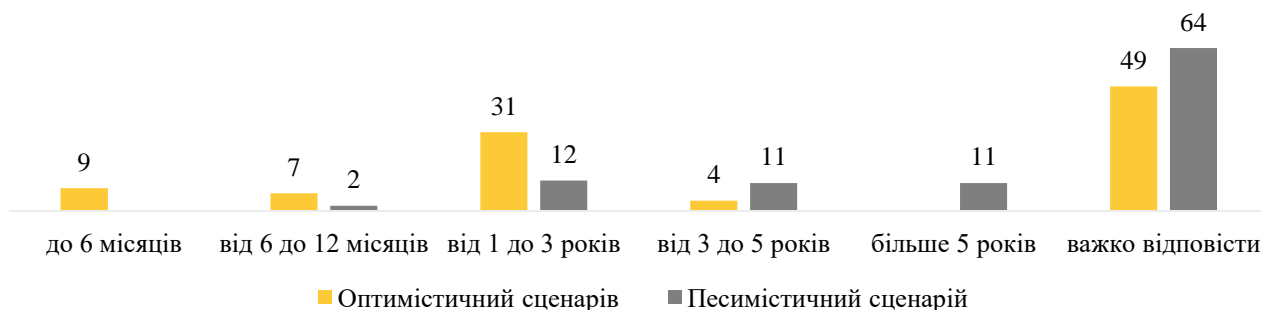
Окрім місцевої влади, серед респондентів є досвід звернення через до органів центральної влади через додаток/портал «Дія», а також до НуО, в тому числі, до Товариства Червоного Хреста і МБФ «Карітас».

Варто зазначити, що респонденти, які отримали допомогу, незалежно від суб'єкта надання, не задовольнили повністю свою потребу у відновленні житла. Формат допомоги у випадках, зазначених в рамках дослідження, передбачав ліквідацію завалів та / або надання грошей / матеріалів для ремонту (OSB плити, шифер тощо).

*«Від національної влади якоїсь грошової допомоги за пошкоджене майно люди ще не отримували... На початковому етапі у нас був місцевий резерв коштів, то ми від ступеня пошкоженості виділили кошти..., будинки, де пошкодження більше 80%, то дали людям по 25 000 грн. (процедура займала до двох тижнів), і так, по мірі зниження % пошкоджень, сума компенсації зменшувалася»
(ГІ_Великодимерська селищна рада_Карітас Київ)*

За оптимістичними оцінками, 16% розраховують відновити своє житло у річний термін, ще третина опитаних (31%) планують зробити це за строк від 1 до 3 років. За період до 3 років, за песимістичним сценарієм, могли б вкластись 14%. При цьому, 49% складно оцінювати у який час впораються з відбудовою навіть за сприятливих обставин.

Мал. 16. Скажіть, будь ласка, скільки часу вам потрібно для відновлення житла?(N=81, у %)

БЛОК 2. ПОТРЕБИ ТА ОЧІКУВАННЯ ЛЮДЕЙ, ЖИТЛО ЯКИХ НЕ ПРИДАТНЕ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ

Мал. 17. Хмара слів з відповідями на відкрите питання: «Яким критерієм, на вашу думку, має відповідати тимчасове житло?» (N=81)

Основними критеріями, яким має відповідати тимчасове житло, за відповідями респондентів на відкрите питання ($N=81$), є наступні:

- **забезпечене комунікаціями** ($N=75$), варто зазначити, що частина респондентів деталізує, що має на увазі під «комунікаціями», а саме, водопостачанням та / або водовідведенням ($N=26$), електропостачання ($N=20$), газопостачання ($N=12$);
- **придатне для проживання** ($N=42$), тобто, облаштоване меблями і всім необхідним для приготування їжі та відпочинку. Респонденти, які деталізували свою відповідь, вказували на необхідність наявності кухні, електроплити, сантехніки, спальних місць, пральної машини тощо;
- **тепле** ($N=39$), при цьому, під «теплотою» мається на увазі можливість комфортного зимування, наявність опалювальної системи, пріоритетно – комбінованої (електрика / газ або електрика / твердопаливний котел);
- **комфортне** ($N=12$);
- **безпечне** ($N=6$).

Щодо двох останніх пунктів, варто зауважити, що наповнення даних критеріїв залежить від суб'єктивного розуміння респондента і в рамках даного дослідження залишається без належної деталізації. Приклади цитат інформантів:

*«Тепле, безпечне, з водою, місцем де спати і готувати»
(ж, Київ)*

*«Безпечне, тепле, комфортне»
(ж, Макаріє)*

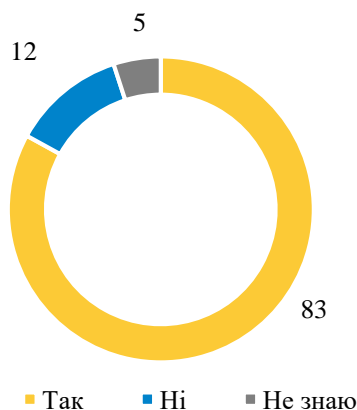
*«Базовий комфорт, можливість жити із тваринами»
(ж, Старий Салтів)*

Позиція інформантів глибинних інтерв'ю щодо критеріїв тимчасового житла збігається з баченням цільової групи:

*«Меблі – основна... холодильник, плита (основна побутова техніка)... опалення... водопідведенням та водовідведенням... душова кабіна... кухня...тому, що люди ці залишаються без грошей, без нічого, і купувати за власний кошт такі предмети першої необхідності їм просто немає за що»
(ГІ_Іванківська селищна рада_Карітас Київ)*

*«Має бути хоч якийсь комфорт, стіни, дах над головою, підведена вода, каналізація, туалет»
(ГІ_Старосалтівська селищна рада_Карітас Харків)*

Мал. 18. Для вас важливо, щоб тимчасове житло було поряд із вашим будинком? (N=81, у %)

«Знову ж таки, якщо людина має свою ділянку, і це навіть я можу привести на приклад, до приходить дідусь і каже: «От у нас пишуть заяви зараз ті, хто бажає проживати в цих модульних будиночках, а це від нього там з кілометр йти, він каже — я готовий тут жити, не в Харкові, але мені треба ближче, щоб мені ближче прийти, у мене там земля, я буду город садити. У мене повністю зруйнована хата, але я хочу поруч жити. Чи можливо мені виділити цей будинок, щоб він у мене на подвір'ї стояв?» Я кажу, що поки такої можливості немає, але ми працюємо над цим. Так от, це буде у людини, якщо це буде у людини на власній ділянці, це буде краще. Так, це не той будинок, який в нього був, але він буде жити на своїй землі!»
(ГІ_Старосалтівська селищна рада_Карітас Харків)

Табл. 2. Відповіді на запитання «Для вас важливо, щоб тимчасове житло було поряд із вашим будинком?» у розрізі вікових груп (у частотах)

Вікова група	Так	Ні	Не знаю
18-35 років (N=2)	2	-	-
36-45 років (N=15)	12	2	1
46-59 років (N=26)	21	4	2
60 років і старше (N=38)	32	4	1
ВСЬОГО (N=81)	67	10	4

ТОП-4 причин важливості розташування тимчасового житла поряд з будинком ($N=45$, уточнення причин до запитання «Для вас важливо, щоб тимчасове житло було поряд із вашим будинком?»)

- **брати участь / контролювати відновлення будинку** ($N=22$)
- **для догляду за землею /городом / садом** ($N=13$)
- **психологічний комфорт – це рідне місце** ($N=7$)
- **зручне місце розташування (близько до роботи)** ($N=3$)

22 з 67 респондентів, для яких також важливо, щоб тимчасове житло було поруч із будинком не змогли пояснити чому для них це важливо.

Респонденти, які обрали варіант відповіді «Ні» на запитання «Для вас важливо, щоб тимчасове житло було поряд із вашим будинком?» ($N=10$), пояснюють свою позицію або тим, що нічого не залишилось від будинку, або для них є прийнятним варіант тимчасового проживання не біля будинку за умови, що він буде у їхньому населеному пункті або буде розташований у місці з хорошою транспортною досяжністю.

БЛОК 3. ШВИДКОМОНТОВАНІ ЗБІРНІ БУДИНКИ: СТАВЛЕННЯ ЦІЛЬОВОЇ ГРУПИ, ПЕРЕВАГИ І ОБМЕЖЕННЯ

68% опитаних надали б перевагу грошовому гранту на відбудову власного житла, аніж проживанню у тимчасовому комфортному помешканні з подальшим набуттям права власності. Грошовий грант обрали б з наступних причин:

- важливо відбудувати своє житло якомога скоріше,
- без гранту не зможуть відновити дім,
- мають тимчасове місце проживання,
- не хочуть жити у модульних будинках.

Тимчасове житло у постійне користування бенефіціари розглядають з таких причин, як:

- немає сил / грошей / можливостей відновити своє житло,
- дах над головою потрібен зараз.

Мал. 19. Уявімо, що проведено детальний обрахунок і визначено суму, у яку обійдеться ваше комфортне проживання на час відновлення постійного житла. Є два варіанти:

Варіант 1. Цю суму вкладають у тимчасове житло із комфортними умовами. Вам надають це житло з подальшим правом власності. Ви живете зі зручностями і в комфортному вам темпі відбудовуєте свій дім.

Варіант 2. Визначену суму вам виділяють у якості гранта на відновлення для покриття частини витрат на відбудову

Щоб ви обрали? (N=81, у %)

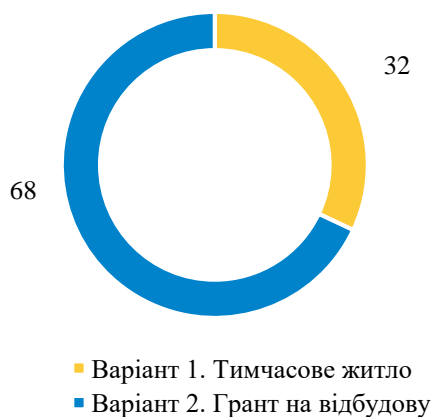

Табл. 3. Відповіді на запитання «Уявімо, що проведено детальний обрахунок і визначено суму, у яку обійдеться ваше комфортне проживання на час відновлення постійного житла. Є два варіанти: тимчасове житло і грант на відбудову. Щоб ви обрали?» у розрізі вікових груп (у частотах)

Вікова група	Варіант 1. Тимчасове житло	Варіант 2. Грант на відбудову
18-35 років (N=2)	-	2
36-45 років (N=15)	6	9
46-59 років (N=26)	6	20
60 років і старше (N=38)	14	24
ВСЬОГО (N=81)	26	55

Пояснення респондентів, які схилиються до **Варіанту 1. Тимчасове житло**(N=26):

- немає сил / грошей / можливостей відновити своє житло (N=22);

*«Ми з інвалідністю, самостійно збудувати не зможемо»
(ж, Королівка)*

*«Не вистачить сили і здоров'я відбудувати дім»
(ж, Вільхівка)*

- дах над головою потрібен зараз (N=4).

*«Більш безпечніше себе почуваєш, вже є дах над головою, не потрібно нікуди переїжджати»
(ч, Мала Рогань)*

Пояснення респондентів, які схилиються до **Варіанту 2. Грант на відбудову**(N=55):

- важливо відбудувати свій дім якомога скоріше (N=40)

*«Хочу швидше відбудувати своє житло»
(ж, Харків)*

- без гранту не зможуть відновити дім (N=9)

*«Самостійно ми не покриємо витрати на відновлення будинку»
(ч, Мала Рогань)*

- мають тимчасове місце проживання ($N=3$)

*«Є тимчасове житло у друзів, але грошей на відбудову немає»
(ж, Старий Салтів)*

- не хочуть жити у модульних будинках ($N=3$)

*«Треба знати, якої якості модульний будиночок. Ті, що ми бачили, нам не сподобалися, і люди скаржаться. Тому найкраще, щоб надали гроші»
(ч, Мощун)*

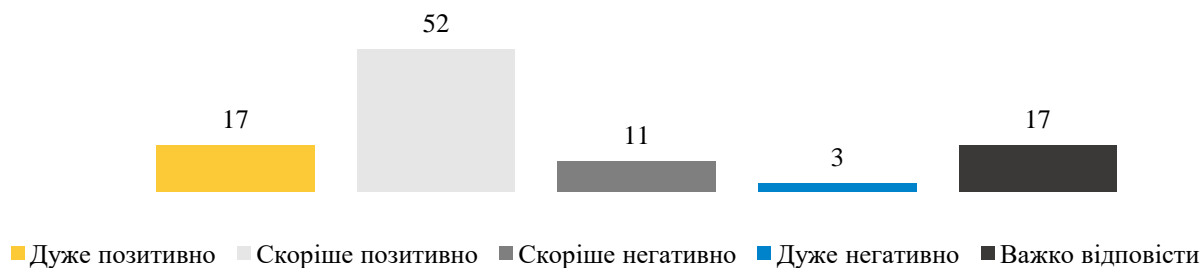
В цілому, до модульних будинків, як до тимчасового житла позитивно відносяться 69% опитаних, тоді як негативно їх сприймають 14% і не можуть визначитись із ставленням – 17%. Причинами позитивного ставлення є наступні тези:

- як тимчасовий варіант - це краще, ніж жити на вулиці / в орендованому / у родичів,
- мають досвід проживання чи бачили / відвідували модульні,
- підходить для людей похилого віку.

Негативне ставлення ґрунтується на думках про те, що:

- модульні будинки – холодні,
- модульні будинки – не комфортні,
- хто отримає модульний будинок – не отримає допомоги,
- нічого немає постійнішого за тимчасове.

Мал. 20. У міжнародній практиці є тенденція до збільшення використання швидкокомтовних будинків, наприклад, модульні будинки. Як ви ставитеся до такого типу житла у якості тимчасового місця проживання? ($N=81$, у %)

Деталізація причин **позитивного** ставлення ($N=55$, за варіантами відповіді «скоріше позитивно» та «дуже позитивно») :

- як тимчасовий варіант - це краще, ніж жити на вулиці / в орендованому / у родичів ($N=40$)

*«Якщо іншого житла немає і є всі умови, то це нормальне житло»
(ж, Макарів)*

- мають досвід проживання чи бачили / відвідували модульні будинки ($N=7$)

*«Ми мешкаємо в такому, дуже зручний і комфортний»
(ч, Фасівочка)*

- підходить для людей похилого віку ($N=2$)

*«Для людей похилого віку це ідеальний варіант»
(ж, Старий Салтів)*

- інше – позитивна оцінка без деталізації причин такого ставлення ($N=6$)

*«Дуже добре»
(ж, Молодова)*

Деталізація причин **негативного** ставлення ($N=11$, за варіантами відповіді «скоріше негативно» та «дуже негативно») :

- модульні будинки – холодні ($N=4$)

*«Може вони є різні, але ті залізні, точно ні в них холодніше чим на вулиці»
(ж, Мощун)*

- модульні будинки – не комфортні ($N=4$)

*«Оскільки за фахом я будівельник, не раджу довго в ньому жити, бо зазвичай такі будинки не мають комфортних умов»
(ч, Макарів)*

- хто отримає модульний будинок – не отримає допомоги ($N=2$)

*«Бо якщо поставлять такий будинок, не будуть допомагати з відновленням будинку»
(ж, Петрівське)*

- нічого немає постійнішого за тимчасове ($N=1$)

*«Немає нічого тимчасового. боїться, що такий будиночок вже залишиться до кінця життя»
(ж, Мала Рогань)*

Як зазначено вище, у цільовій аудиторії є сумніви щодо комфортності модульних будинків. На це могло вплинути те, що інформантам знайомі не дуже добре реалізовані кейси встановлення тимчасового житла у вигляді модульних будинків. Так, під час спілкування з представником органів місцевого самоврядування Вільхівки Харківської області, наведено наступний приклад:

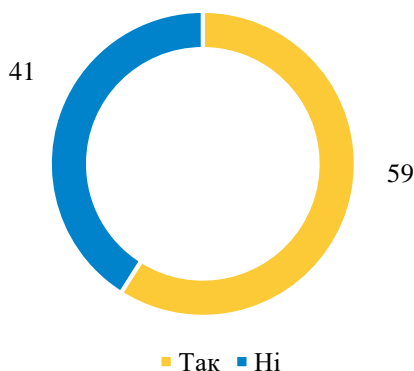
«Ми вже стикнулися з цими будиночками, які ми вже отримали, вони непогані, але в них немає, як я вже зазначила, ні кухні, ні санвузла. Вони не дуже теплі, там надають утеплювач на підлогу і на стіни, утеплювач є, але в зимовий період вони холодні. Тому на короткий проміжок часу вони підходять, а на там від декількох місяців до декількох років, то вони не підходять, тому що вони холодні, буржуйку в них розмістити неможливо, він дуже легкозаймистий. Він згорає, була практика, за півтори хвилини. І це стоять модульні будиночки разом. Тому це неправильно, небезпечно, вкрай рідко. У нас зона можливого обстрілу. Це небезпечно. В розрізі цього питання: у нас якраз в неділю сталася пожежа, згорів барак, так ми цей будинок називаємо, дванадцять сімей втратили житло. За одну хвилину, ну, це був не прильот, це просто по халатності жителів» (ГП_Вільхівська селищна рада_Карітас Харків)

На Київщині також є подібні кейси, які вказують на обмеження модульних будинків, зокрема, це малу площу і не пристосованість для проживання родиною.

«В нас поставили 8 таких будиночків, нормальні, хороші. Я заходив дивився, навіть з меблями... як то говорить, скромно, але жити, будь ласка, можна... По великому рахунку, встановлення таких будинків - це не перевага... рід така, обмежена, там нічого не придумаєш. Мала площа таких будинків, для родини – площа замала. відсутність прихожої кімнати...» (ГП_Великодимерська селищна рада_Карітас Київ)

59% опитаних можуть себе уявити мешканцем модульного будинку, а вважають таке житло гідним 48% бенефіціарів. На думку 68% респондентів, їх сусіди би позитивно поставились, якби на їхній вулиці з'явилися модульні будинки.

Мал. 21. Ви уявляєте себе у такому житлі? (N=81, у %)

ТОП-5 причин, чому НЕ уявляють себе у модульному будинку (N=30, відповідь на відкрите питання «Якщо ні, чому ви не уявляєте себе у такому житлі?»)

- вважають модульні будинки затісними, холодними і некомфортними (N=10)

*«Тому що у будиночку буде холодно, мало місця і не комфортно»
(ж, Вільхівка)*

- розглядають тільки варіант проживання у своєму будинку / вважають такий «обмін» не рівноцінним (N=9)

*«Модульний будинок не рівноцінний обмін на мій старий, зруйнований будинок»
(ж, Мала Рогань)*

- не стикалися з таким типом житла (N=5)

*«Мені не знайомий такий тип помешкання»
(ч, Мала Рогань)*

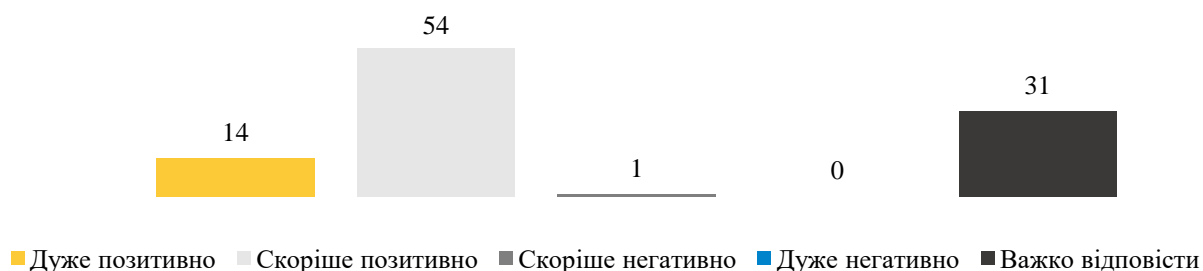
- вважають, що для їхньої родини це не підходить (багатодітні родини, пенсіонери, важкохворі люди, в тому числі, мало мобільні тощо) ($N=3$)

*«Дуже важко у такому житлі пенсіонерам з важкохворою лежачою людиною»
(ж, Харків)*

- не мають місця для його встановлення на ділянці ($N=3$)

*«Місця не має. Маленька ділянка. Будинок в аварійному стані, ходити поряд небезпечно»
(ж, Петрівка)*

Мал. 22. Як би ваші сусіди сприйняли те, що на вашій вулиці з'явився б такий будинок?
($N=81$, у %)

Особисте ставлення до модульних будинків ($N=81$, відповідь на відкрите питання «А якби ви побачили модульний будинок на своїй вулиці, щоб Ви сказали про це?, у частотах»)

- Позиція 1. Добре ставлюсь до модульних будинків ($N=33$)

*«Сусідам багатьом вже поставили, в нас такого ще не має. Позитивно відношусь, як для тимчасового прихистку»
(ч, Макарів)*

- Позиція 2. Добре ставлюсь до того, що людям є де жити ($N=20$)

*«Добре, що люди там живуть, а не на вулиці»
(ж, Харків)*

- Позиція 3. Мені байдуже ($N=5$)

*«Та мені все одно»
(ж, Моцун)*

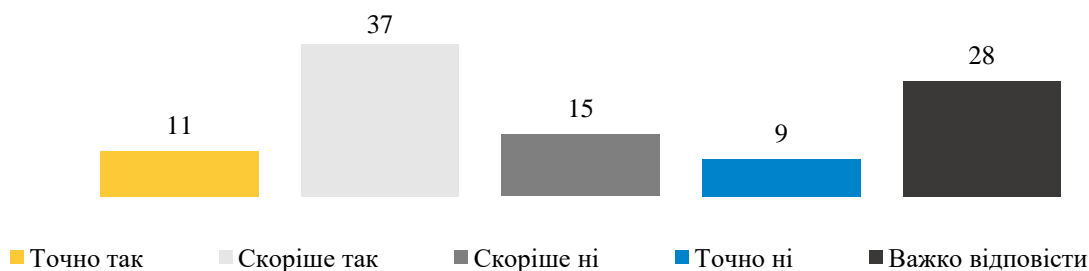
- Позиція 4. Мені не подобається таке житло ($N=3$)

*«Не подобаються модульні будинки взагалі»
(ж, Чугуїв)*

- Позиція 5. Важко визначитись із ставленням ($N=20$)

*Важко відповісти. На вулиці немає такого місця, де б можна було його розмістити. Як будуть вестися ремонтні роботи, коли на подвір'ї стоїть модульний будинок «Не подобаються модульні будинки взагалі»
(ч, Мала Рогань)*

Мал. 23. Чи можна назвати швидкокомтовані будинки (модульні) гідним житлом? ($N=81$, у %)

ТОП-3 причини, чому швидкокомтовані будинки (модульні) можна назвати гідним житлом ($N=39$, відповідь на відкрите питання «Поясніть, будь ласка, свою позицію»)

- краще, ніж нічого ($N=23$)

*«Краще так, ніж постійно шукати де жити далі»
(ж, Старий Салтів)*

- гідне, але за певних умов, наприклад, облаштовані, американського типу (дерев'яні, а не залізні), якісно побудовані, просторі, встановлені на власному підвір'ї тощо ($N=14$)

*«Якщо якісно побудовані, зі всіма умовами»
(ч, Фасівочка)*

*«Дивлячись який, щоб він був теплим та зі всіма комунікаціями. А не як залізна банка»
(ч, Мощун)*

*«Але лише американського зразку - дерев'яні»
(ж, Макарів)*

- краще, ніж жити у комунальних закладах / в родичів ($N=2$)

*«Це набагато краще ніж жити по підвалах, дитячих садочках, коштів на орендоване житло вже не залишилося»
(ж, Мала Рогань)*

ТОП-4 причини, чому швидкокомтовані будинки (модульні) НЕ можна назвати гідним житлом($N=19$, відповідь на відкрите питання «Поясніть, будь ласка, свою позицію»)

- вважають модульні будинки холодними, затісними і не комфортними ($N=7$)

*«А як там жити? Тільки переночувати і навіть топити не можна»
(ж, Кутузівка)*

- модульний будинок не замінить справжнього ($N=6$)

*«Скоріше ні, ми мали великий цегляний будинок, з гаражем, плиткою, гарним ремонтом, не впевнена, що модульні будинку будуть таким ж комфортними»
(ж, Харків)*

- бо це житло для тимчасового проживання ($N=3$)

*«Тимчасове є тимчасовим, з комфортом тут не дуже»
(ж, Королівка)*

- вважають, що для їхньої родини це не підходить (багатодітні родини, пенсіонери, важкохворі люди, в тому числі, мало мобільні тощо) ($N=3$)

*«У мене багатодітна сім'я, з дітьми не комфортно жити в такому будинку»
(ч, Макарієв)*